

Творчість І.Нечуя-Левицького в контексті фольклорної естетики

1. Етнографічна й фольклористична діяльність І.Нечуя-Левицького.
2. Фольклорні мотиви творчості письменника.
- 2.1 Природа й національна своєрідність комічного, народні джерела психологізму, засоби його вираження у соціально-побутових повістях І.Нечуя-Левицького.
- 2.2 Фольклорні ремінісценції в романах про життя інтелігенції та історичній прозі письменника.

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Абрамова І. Етнопсихологічні особливості українського народу в концепції І.Нечуя-Левицького // Харківський держ. пед. ун-т ім.Г.С.Сквороди. Наукові записки. Сер. Літературознавство. - Х., 2000. - Вип.2(26). - С.91-98.
2. Вертій О. З'ясування народних джерел творчості письменника в школі : Іван Нечуй-Левицький // Українська мова і література в школі. - 2004. - №5. - С.27-31.
3. Вертій О. Народні джерела психологізму творів І.С.Нечуя-Левицького: [До 150-річчя з дня народження] // Нар. творчість та етнографія. - 1988. - №6. - С. 9-18.
4. Єременко О. Типологія акцентуації народнопісенних мотивів в українській повісті другої половини ХІХ ст. // Шпр://\у\у.икглі1.уп.иа/аглісІеІ/1766.ІигпІ
5. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського

народу від давнини до сучасності. Ескіз української міфології. - К., 1993

6. Федосов Л. Фольклорніе и літературніе источники юмора и сатири І.С.Нечуй-Левицького. - Автореф. дис. ... канд. філол. н. - К., 1956. - 22 с.

Додаткова:

7. Абрамова І. Національний код героїв прози І. С. Нечуя-Левицького // Вісник. - Запоріжжя, 2004. - №2. - С. 5-10.

8. Абрамова І. Художнє трактування етнопсихологічних типів українця у прозі І.С.Нечуй-Левицького 60-80х років ХІХ ст. - Автореф. дис. ... канд. філол. н. - Запоріжжя: ЗДУ, 2002. - 19 с.

9. Добрянська І. Народознавчий аспект повісті Івана Нечуй-Левицького «Кайдашева сім'я» // Наукові записки Терноп. держ. пед. ун-т ім.В.Гнатюка. Сер.: Літературознавство. - Тернопіль, 2001. - Вип.Ю: До 130-річчя народження Володимира Гнатюка. -С. 373-376.

10. Калинчук А. Історичні романи І.Нечуя-Левицького. Особливості поетики: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01. - НАН Украни. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка. — К., 2001. — 20 с.

11. Погребенник В. Культурологічний набуток І.Нечуя-Левицького. // Культура і життя. - 2007. - №6. - С. 2.

12. Пода О. Проблема трансформації історичної правди у творчості І.С.Нечуя-Левицького: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01. - Запорізький державний університетт. — Запоріжжя, 2000. — 20 с.

13. Зборовська Н. Український світ у творчості Нечуя-Левицького: тендерний підхід // Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2000. - №5.

- С. 54—65.

14.Майдан О. Світогляд українця в інтерпретації І.Нечуй-Левицького // Освіта України. - 1998. -№47. - С. 5.

1. Фольклористична й етнографічна діяльність І.Нечуя-Левицького.

І.С.Нечуй-Левицький почав друкуватися 1868 р. («Дві московки»). Він є автором антикріпосницької повісті «Микола Джеря» (1876 р.). повістей: «Бурлачка» (1878 р.)— про життя заробітчан. «Хмари» (1874 р.). «Над Чорним морем» (1893 р.) — про діяльність української інтелігенції.

І.Нечую-Левицькому належать гумористично-сатиричні твори «Кайдашева сім'я» (1879 р.). «Старосвітські батюшки та матушки» (1881 р.). «АФонський пройдисвіт» (1890 р.).

Виступав він і як драматург (комедія «На кожум'яках», історична драма «Маруся Богуславка». «В диму та в полум'ї» (1875 р.) тощо, етнограф- фольклорист («Світогляд українського народу від давнини до сучасності» (1868—1871pp.). «Українські гумористи й штукарі» (1890 р.) та лінгвіст «Сучасна часописна мова в Україні» (1907 р.): «Грамастика української мови» в 2-х ч. (1914 р.) тощо.

Своєрідність реалізму І.Нечуя-Левицького значною мірою зумовлена освоєнням фольклору. І це цілком закономірно, адже літературно-естетичні погляди письменника, його світогляд взагалі формувались під безпосереднім впливом народної творчості. Пісенність, звичаї, обряди, казки, легенди, перекази, повір'я, яскраві характери сільських дотепників та витівників — то атмосфера, у якій народжувався, міцнів і утверджувався інтерес І.Нечуя- Левицького до світу живого народного поетичного світосприйняття" Досвітки, співи матері та дворових дівчат, фольклористичні зацікавлення батька, який кохався в історії рідного краю і охоче передавав

дітям оповіди старожилів про давнину та місцеві події, зворушували серце і душу хлопчика, малювали в його багатій уяві картини з життя героїв фольклору.

На підтвердження факту зацікавленості письменника фольклором і давніми традиціями і віруваннями українців служить його лист до

О.Кониського від 1 травня 1876 р., у якому письменник згадує, як баба Мотря часто водила його з собою по селу на хрестини, весілля та похорони. Під час відвідин родичів та знайомих хлопчика особливо вабила веселкова гама вишиваних рушників «та повиліплювані на грубах здорові орли».

Свої погляди на народну творчість Нечуй-Левицький виклав у праці «Світогляд українського народу від давнини до сучасності» (1868), яка й нині є корисним дослідженням у галузі української міфології. В ній письменник аналізує перекази, приказки, вірші, в яких відбито соціальні конфлікти й суперечності в гущі українського народу. Добре знаючи закулісні сторони церковного життя, він гостро критикує в цій праці вияви відступу від християнської моралі та благочестя в середовищі священнослужителів.

Аналізуючи світоглядні особливості українського народу у етнографічно- фольклористичній розвідці «Світогляд українського народу», І.Нечуй- Левицький підкреслював: «Всі образи для своєї релігії давні українці мусили брати з природи...». Природа являлася українцям в геоморфічній та зооморфічній формі: «Небо здавалося українцям то полем, то морем..., хмари здавалися лісами, дібровами, скелями..., сонце - соколом...». На думку дослідника, український фольклор на язичницькій основі почав розвиватись і досяг розквіту ще задовго до прийняття християнства на Русі. Ще до прийняття християнства східні слов'янські племена витворили свою

багату міфологію, що базувалася на народних віруваннях, які носили анімістично-магічний характер. Хоча І.Нечуй-Левицький вважав, що “ще його міфологія не розвилася гаразд, як дуже раннє християнство в Києві, дуже рання візантійська християнська просвіта захопила і спинила її в самому процесі розвитку, повернула духовне життя українського народу на іншу стежку і занастала багато цікавого для науки в українській міфології.”

І.Нечуй-Левицький аналізує трансформацію язичницьких свят, зокрема досліджує свято Івана Купала (Купайло - язичницький бог плодючості, земних плодів, радості, злагоди та любові): “Ясні літні небесні сили, сонце, блискавка й грім спільними силами ніби купають землю, даруючи їй найбільшу в час празника Купайла родючу силу, може й од того, ідо на празник Купайла люде купались у воді, віруючи в її чудову силу”.

Інтересом до народної психології, етики та естетики, позначені й інші Фольклорні записи. Фольклористичні та етнографічні праці письменника. Так, поведінку героїв пісень «Летять галочки у три рядочки», «Зажурилась, заклопоталась» та ін., записаних І.Нечуєм-Левицьким, визначає виняткова скромність, повага до батьків і друзів, глибока пристрасність та разом з тим стриманість почуттів закоханих. Світлий опоетизований смуток, як вияв значно пізніших уявлень про людину і світ, органічно поєднується в них з найдавнішими шарами народної свідомості, що знаходить свій вияв у образах калини, орла, зозулі, голуба, голубки, соловейка і т.д., які досить часто становлять психологічну паралель до відповідних настроїв і переживань ліричного героя. Такі твори не раз були джерелом засобів відтворення соціально-психологічних станів у повістях та оповіданнях І. Нечуя-Левицького.

Винятково важливої ролі у становленні і розвитку реалізму

надавав письменник і комічному. Він вважав, що «гумористика й сатира, природжені загалом українському народові, можуть тільки розвиватися і жити на реалістичному ґрунті, на ґрунті живого людського життя. а не помершого староття. мертвої романтичної трухлятини, що животіла тільки в мріях та уяві стародавніх романтичних письменників». Тому-то в народному гуморі та сатирі І. Нечуя-Левицького найбільше цікавить висміювання дріб'язковості, скнарості, претензійності, гоноровитості, прагнення диктувати ближнім свою волю та інші якості характеру, які суперечать виробленим упродовж віків здоровим нормам народної моралі, етики та психології, нормам життя взагалі.

Розкриваючи на прикладі витівок Василя Єл., а особливо Антона Радивилівського психологічні основи сміху, І.Нечуй-Левицький в

етнографічному нарисі «Українські штукарі та гумористи» вказує на багатобарвність українського народного гумору, влучність і ущипливість жарту, багатий арсенал приймів вираження комедійного змісту того чи іншого явища. До найбільш характерних з них він відносить контраст між зовнішністю і внутрішнім станом, комічний натяк і деталь, комедійні ситуації, театральність пози і поведінки, поєднання низького і героїчного.

Разом з тим поряд із дошкульним, саркастичним сміхом І.Нечуй-Левицький вказує і на свого роду лірико-медитативну, філософську течію в українському народному гуморі, що характеризується якимось легким оптимістичним смутком, співчуттям, співпереживанням людиною долі інших людей і пафос творів сатирично-гумористичного фольклору, співзвучний світогляду і громадянській позиції самого письменника.

2. Фольклорні мотиви творчості письменника. Природа й національна своєрідність комічного, народні джерела психологізму, засоби його вираження у прозі І.Нечуя-Левицького.

2.1 Природа й національна своєрідність комічного, народні джерела психологізму, засоби його вираження у соціально-побутових повістях І.Нечуя-Левицького.

Починати аналіз творчого доробку І.Нечуя-Левицького в аспекті дослідження фольклорних мотивів слід вже з першого його твору - повісті «Дві московки». Основою творення характерів Хомихи, Василя, Ганни є описи їх зовнішності, поведінки, взаємин між собою, ставлення до навколишнього світу. Внутрішні ж почуття і переживання героїв передаються переважно крізь призму авторського світосприйняття й авторської свідомості, також позначених рисами народної естетики.

Тут письменник зосереджує увагу насамперед на мальовничих побутових деталях портрета, які передають багатство і гармонію духовного світу героїв. Не важкі зауважити, що такі деталі і порівняння у змалюванні, наприклад, зовнішності Василя, як чорні кучері, біла вишивана сорочка, лице, як свіжий мак на городі, мають фольклорне походження і проектують авторське оповідне начало у сферу народних уявлень про красу, у сферу народної естетичної свідомості взагалі.

Ритмічні імпульси фольклоризованої прози відчутні в роздумах-переживаннях старої Хомихи напередодні повернення сина. «Чи живий він, чи здоровий, — думала вона, чи прибуде до мене? Чого не трапляється москалеві на чужій стороні? Може, його на війні вбито, може його звір зачепив у лісі темної ночі, а. може, де занедужав на чужині, лежить один

і нікому порадоньки дати». Стан самотньої вдови далі поглиблюється шляхом авторського коментування її думок і переживань: «Літає материна думка то по степах широких, то по темному лісі в глуху темну ніч, то бачить вона його слабкого, недужого, в якійсь чужій хаті, між чужими людьми, то на битій дорозі, де його напали недобрі люди. А серце материне ніє та ніє...». Місткість цього психологічного малюнка — у його простій життєвій змістовності. Так, через народнопоетичні образи і ритмізовані конструкції речень її внутрішній світ трансформується у сферу людських взаємин, характеризуючи їх як взаємини крайньої взаємовідчуженості, як всенародне горе. Психологізм у такому разі набирає ліро-епічних вимірів, надаючи почуттям і переживанням героїні загальнолюдського змісту.

На особливу увагу заслуговує образ Ганни, виписаний у народнопоетичному дусі. Почуття світлого смутку, надії, душевна м'якість, прагнення чогось рідного, милого, близького, пошана до інших людей надають дівчині особливої поетичної принадності, уподібнюючи її до героїнь українських народних ліричних пісень. Ці риси внутрішнього світу зримо проступають уже в її портреті, у поведінці. Червоні квіти, що завітчували голову, стрічки вдало гармонують з невеличким, але повновидим і кругловидим лицем, дбайливо накладеними косами, темно-русими бровами й синім невеличким тихими та лагідними очима. «Гарна та привітна дівчина, і добридень мені оддала, і намітку на мені поправила, і розговорилася зо мною любо, і дивилась мені в вічі привітно. Господи, яка гарна та моторна дівчина», — говорить про неї Хомиха.

Благородність духовного світу Ганни зумовлює і її погребі, чи не найголовнішими з яких є щастя, творення для себе і для інших добра. У трактуванні цих понять І. Нечуй-Левицький

знову ж таки виходить з народного їх розуміння. Щастя, добро для його героїв — це насамперед чесна праця, яка приносить благо людині, стає основою не лише матеріального достатку, а й джерелом щирості, братерського тепла у сім'ї, задоволення взаєминами в громаді, з навколишнім світом в цілому.

Коментуючи повість «Микола Джеря» І. Франко писав: «Микола Джеря, хоть кріпаком родився, був однако з людей, котрим ціле життя воля пахне, був з тих здорових натур, що скорше вломляться, а зігнути не дадуться». Саме це ріднить його з образами героїчного епосу та інших героїв фольклору про боротьбу українського народу проти соціального, національного та духовного поневолення. З народною творчістю зближує повість і одухотворення природи, явищ навколишньої дійсності. Сила, чистота і поетична ніжність кохання у народній поетичній свідомості досить часто пов'язується з образами верби, річки, озера, лісового джерела як місцем знайомств і зустрічей закоханих, зорями, які виступають уособленням людської долі. Тому не випадково ці образи інтимізують художню оповідь про ті чи інші події, органічно входячи у почуття і переживання, спосіб мислення героїв. Саме на цій основі побудоване зображення їх внутрішнього світу і в повісті І. Нечуя-Левицького. Вперше, наприклад, Микола бачить Нимидору під вербами на березі річки. А ось у погідному вечірньому небі він «вгледів дві ясні зірки вкупі, і йому здалось, що одна зірка — то його доля, а друга зірка — то доля тієї дівчини, що перед вечором брала в березі воду».

У змалюванні характерів І. Нечуй-Левцький рідко вдається до прямих фольклорних запозичень чи ремінісценцій. Та зміст і найтонші відтінки переживань і настроїв героїв виявляють у них риси народних месників, оспіваних у фольклорі.

Пригадаймо тут хоча б пісні, легенди та перекази про гайдамаків. Устима Кармелюка, Семена Гаркушу, Олексу Довбуша.

І. Нечуй-Левницький творить подеоли на межі суто літературних і фольклорних законів. Так, наприклад, епізод прощання Миколи з Нимидорою, витриманий у суто інтимно-ліричних тонах, поряд з тим, плач Нимидори близький до народних плачів. автр цитує слова народної приказки про те, що чекати його додому слід тоді, коли виросте трава у світлиці на помості.

Послугується письменник не тільки засобами фольклорної творчості, але й певними символами, мотивами. Зокрема, мотив вогню (пожежа на панському мастку), у якому відлунюють фольклорні уявлення про очищувальну його силу, сприймається тут і як розв'язка цілого ланцюга конфліктів Миколи та інших вербівчан з паном і осавулою. Разом з тим він починає і новий ланцюг інтриг, відкриваючи тим самим перспективу подальшого становлення характерів Миколи Джері та інших вербівчан-втікачів, знову ж таки уподібнюючи їх образи образам правдошукачів у народній творчості.

Майже казково могутнім месником постає Микола Джеря в мареннях Нимидори. У такий спосіб письменник підкреслює, що й родина не засуджує вчинків Миколи, а виявляє готовність розділити його подальшу долю. Така одностайність героя і його родини також поетично оспівана у фольклорі. До того ж мотив вірності і надалі буде у повісті одним із джерел духовної краси і моральної величі героїв.

Психологічна палітра повісті збагачується, конкретизується в розповіді письменника про поневіряння вербівчан по сахарнях, бессарабських степах та в артілі чорноморських рибалок. Мотиви туги за рідним краєм, за родиною, описи тяжкого і

безутишного життя бурлак тут типологічно споріднені із ідейно- тематичним спрямуванням бурлацьких, наймитських та заробітчанських пісень. Через внутрішній світ своїх героїв І.Нечуй-Левицький втілює народні ідеали краси, нездоланності, добра і соціальної справедливості.

У зображенні конфліктів між Кайдашами («Кайдашева сім'я») І.Нечуй- Левицький знову ж таки не раз вдається до засобів народної сатири і гумору. Мотрю, наприклад, він порівнює з козаком, що вискочив з маку з довгою швайкою та здоровою булавою. Розлючені Карпо та Мотря виступають з-за своєї хати до сварки, як наступає «чорна хмара з синього моря». З іншого ж боку наче «сиза хмара над дібровою вставала», наближалася до тину стара видроока Кайдашиха, Мелашка, Лаврін та їхні діти. Так, через окремі деталі,

порівняння письменник передає настрої двох сімей. Спроба самоутвердження, таким чином, набирає сатирично-викривального спрямування, в основі якого лежить невідповідність між народнопоетичним героїчним пафосом зображення і потворністю змісту зображуваного.

О.Вертій виділяє наступні народні джерела психологізму повісті І.Нечуя- Левицького «Кайдашева сім'я»:

1. Комічне, його суть і національні особливості в українців. Природою комічного є невідповідність. Скажімо, уявлення, ідеали людини про світ і людину не відповідають реальній дійсності. Тоді дійсність у порівнянні з цими уявленнями та ідеалами постає мізерною, виявляє свою потворність і т. д. Претензії баби Параски і баби Палажки на святенність, що в даному разі виступають ідеалом, якого вони нібито хочуть досягти, одразу виявляють у їхніх характерах і поведінці прямо протилежне, а саме: формальне, байдуже ставлення до будь-яких святощів, злісне ставлення однієї до

іншої, упередженість, пашекувагість та зверхність, що не мають спільного з їхніми заявами про благородність. Гумор українців — невід'ємна складова їх світосприйняття, психіки загалом, він позначений м'якістю, ліризмом, любов'ю до людини, філософічністю.

2. Прекрасне і комічне як засіб психологічного аналізу в повісті:

а) джерела і зміст прекрасного в характерах героїв.

Прекрасне виявляється в гармонії навколишнього світу, почуттів, переживань, прагнень, зовнішності, дій і вчинків героїв. Описи природи, портрети Лавріна та Мелашки, поетичне їх світосприйняття, щирість, ніжність почуттів, взаємоповага. Джерелом цього є традиції народної моралі та етики, звичаї, обряди, народна пісенність, побут;

б)

народним уявленням про духовну і моральну досконалість людини, народному її ідеалові. Злорадність, грубість і безтактність Мотрі, прагнення Кайдашихи верховодити над усіма створюють нестерпну атмосферу в сім'ї, спричиняють постійні сварки, морально нівечать колись прекрасні душі;

в) комічне як наслідок взаємозв'язків людини і обставин, у яких вона живе. Становлення характерів від прекрасного до потворного (Лаврін і Мелашка, взаємини братів). Претензійність Кайдашихи. Трагікомізм долі Кайдаша.

3. Народний гуманізм та ідейне спрямування повісті.

Сміх І. Нечуя-Левицького - благородний сміх, це «сміх крізь сльози», який пройнятий любов'ю до людини, бажанням допомогти позбутися усього лихого та недоброго, що калічить її душу, життя, він несе в собі народні ідеали гуманізму.

наро

шення лунає у Дашковича піснею, на красу природи *«співуча виливалась піснею по-солов'їному»*, а згодом *«тихо-тихо, як дніпрова юлилася гармонічна українська пісня — мелодія про Сагайдачного»*. Він імає пісню як неодмінну складову народного життя (суспільний т), та й ідеал дружини Дашковича полягає в тому, щоб уміла ньських пісень співати (особистий аспект). Він не цурається (ного слова замолоду, *«почав тихенько «Гриця», богомольці улись сільській пісні»*), вважає пісні високою поезію, планує на івщині прислухатися до його (народу) мови, пісні, записує їх — і село дає багатий матеріал для втілення цих задумів, адже народ гединцях *«багатий ... своєю поезією і оригінальними музичними ими мелодіями»*. Та краса пісні не стає ґрунтом для єднання (ого Дашковича з селянами, у житті яких веселі слова і сумні лилися течією, які вражають його своєю обдарованістю, рреною письменником з пафосним захватом: *«[Настя Топилківна] веселої пісні таким голосом, якого не мають перворядні оперні тки така була в йому чаруюча сила, така була чудова та пісня»*. Проте ом Дашкович загрузне у академізмі й відійде від захоплення им корінням.

няття народної пісні стає каталізатором для персонажів повісті, а і пісня характеризує їх безпосередньо. Так, про Воздвиженського «всі стару пісню про іроду дівчатам, про матеріальну жадобу при сватанні а, исьменник по-науковому сухо передає зміст пісні, не вдаючись до прямої ти. Ковінько, перейнятий особистою вигодою, не зберіг тієї народної духу щиро народного, пісні і думи українського села». Черства душено не сприймає українські пісні, коли вона побачила тексти, їй здалося, що сано по-церковнослов'янському абощо. Інакше поводить себе Радюк, який итинства навчився од наймитів пісень, записує не тільки їх тексти, а й

Вишневецького, твір не побудовано на суцільних докорах, звинуваченнях і прокляттях. Роман "Князь Єремія Вишневецький" - це розповідь про трагічну як для Єремії, так і для України, долю нащадка славного давнього роду, це пошук причин ментального переродження, духовної зради, їх аналіз.

У рукописному варіанті першого розділу твору, незважаючи на брак зафіксованого матеріалу з історичного минулого, письменник не просто згадав факти з життя Єремії, а й показав їхню глибинну суть, з'єднав у причинно-наслідковий ланцюг. Так, читач знайомиться із шістнадцятирічним княжичем, який прослуховує лекції старого ченця. І.Нечуєм-Левицьким детально виписано, яким був Єремія на ті часи, що саме викладав йому префект, як він сприймав догмати православної віри. Погляд митця сконцентровано на змалюванні внутрішніх глибин натури юнака. За допомогою домислених епізодів, роздумів, діалогів письменник досягає достовірного показу характеру героя, одночасно відтворюючи й історично правдиву атмосферу тих часів.

Для розкриття внутрішнього єства Єремії, його юнацького розуміння сенсу життя І.Нечуй-Левицький використовує опис думок Вишневецького про минулу і майбутню славу роду Корибутів-Вишневецьких в ім'я України. Письменник надає можливість читачеві не "загубити" персонаж у безмежному історичному просторі: реконструюючи образ Єремії, він обмежує історичний час. Але мрії про славу героя і захисника виникають у княжича в досить нестандартній ситуації: не у військових походах, а під час розповідей старого ченця про страшний суд. На думку митця, для Вишневецького питання релігійне набувало другорядного значення (цього погляду І.Нечуй-Левицький дотримуватиметься упродовж усього роману) в порівнянні з героїзмом і мужністю воїна-захисника рідної землі й власного народу.

Для письменника важливим є етап підготовки читача до тих перевтілень, які чекатимуть на Єремію в майбутньому. Воно пророкується образами минулого, біблійною мораллю, православними догматами (Іуда Іскаріот, Сатана, страшний суд грішних і лихих людей). І.Нечуй-Левицький ніби пов'язує початок роману з його кінцем, "замикає" твір і пророкує фінал.

Зміст залишків обрізків четвертого, п'ятого, шостого аркушів рукопису доводить, що на сторінках роману оживали образи Раїни Вишневецької-Могілянки (анахронізм) та її брата митрополита Петра Могіли. (У друкованому варіанті ці відомі постаті XVII століття як активні персонажі відсутні. їхня функція статистична).

Не увійшли до остаточної редакції роману й домислені епізоди навчання Єремії в єзуїтській колегії у Львові, хоча саме вони розкривають суть ментального переродження князя. І.Нечуй-Левицький заперечував одномоментність і швидкоплинність процесу національного перекодування Вишневецького і тому надавав читачеві можливість відчутти й усвідомити, наскільки княжич був відданий Україні й народові. Корені ж зради письменник вбачав не у жадобі золота, слави, влади (вона прийшла значно пізніше), а в молодості, недосвідченості Єремії.

З позиції українця, патріота і захисника своєї батьківщини і І.Нечуй-Левицький подає загальну характеристику теми перевертєнства в романі, наголошуючи на тому, що своїми життєвими настановами (сформованими єзуїтами) б'ремія Вишневецький спровокував власну загибель як ментальну, так і фізичну.

Історична правдивість зображених у романі осіб і подій окреслюється ґрунтовним знанням митцем фольклорних, наукових і літературних джерел, ретельним відбором найбільш вагомих, цінних фактів. Зокрема власне бачення історії України XVII століття і постаті князя Вишневецького письменник сформував на основі матеріалів кількох історичних джерел, основними з яких були монографія М.Костомарова "Богдан Хмельницький", праця

О.Лазаревського "Лубенщина й князі Вишневецькі (1596-1648 рр.), а також "Щоденник Богуслава Казимира Машкевича". Тенденція до пошуку якомога ширшої фактажної бази не означала бездумного занурення митця в науково- історичний матеріал, із зібраних по краплинах відомостей І.Нечуй-Левицький спромігся, залучивши всю силу авторської фантазії, створити органічно вписану в коловорот історії України XVII століття, власну версію бачення складної долі неординарної постаті.

ВИСНОВОК: З дитячих вражень від краси українського побуту починалося формування самого характеру світосприйняття І.Нечуя-Левицького, суть якого у зовнішньому психологізмі, мальовничості описів природи, портретів героїв, явищ навколишньої дійсності і т.д., у їх гармонії зі світом внутрішнім, морально-етичними нормами, життєвими принципами та ідеалами героя. Отже, естетизація української дійсності для І.Нечуя-Левицького, як і для інших українських письменників, - не спрощене побутописання, а яскравий вияв національної самобутності української психіки, духовності, національного характеру, національного світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння, світовираження і світоутвердження.